

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรบ้านโป่งรุ ตำบลนคร
เจดีย์ อำเภอบ้านนา จังหวัดลพบุรี

ชื่อผู้เขียน นางสาวนิกา เข้มมี

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรทัศน์ อินทร์คัมพร	ประธานกรรมการ
อาจารย์สามารถ ศรีจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์กฤษิน ศรีมงคล	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะหนี้สิน และกระบวนการเข้าสู่การเป็นหนี้ของเกษตรกร เพื่อศึกษาเงื่อนไขปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรทั้งที่ผ่านมาและในอนาคตอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเวทีเสวนาเพื่อการวิเคราะห์ชุมชน การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์บุคคลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึกต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า สภาวะหนี้สินของเกษตรกรที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมบ้านโป่งรุ จำนวน 120 ครัวเรือนมีภาระหนี้สิน เฉลี่ยครอบครัวละ 200,000 กว่าบาท มีเงื่อนไขเริ่มจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมะม่วงในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งกู้เงินจาก ธ.ก.ส. มาลงทุนจำนวน 57,000 บาท ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทั้งเจ้าหน้าที่และตัวเกษตรกร การบริหารจัดการโครงการของเจ้าหน้าที่ วิธีคิดและความเชื่อเกี่ยวกับหนี้สินของเกษตรกร บริบทของชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม และผู้นำชุมชน

แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรยุคแรกคือ ยุคการปฏิรูปที่ดิน (พ.ศ. 2526-2543) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการเป็นหนี้สิน เน้นการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และการขายที่ดิน และยุคที่ 2 คือ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2543-2545) มีคนนอกชุมชนเข้าไปกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาโดยจัดกระบวนการให้ชุมชนมีการวิเคราะห์ปัญหา ทบทวน หาแนวทางแก้ไข และสรุปบทเรียนที่ได้ร่วมกัน ในส่วนของตัวเกษตรกรเองได้จัดตั้งกลุ่มพัฒนาเกษตรกรไปรุ่งขึ้น และมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญห ขอบปรับเปลี่ยนแปลงประมาณของ อบต. ในการทำถนนคอนกรีตมาเป็นการขุดเจาะบ่อน้ำเพื่อการเกษตร และร่วมกันกำหนดเงื่อนไข พิจารณา และติดตามการกู้เงินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยที่สนับสนุนผ่าน อบต. สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินในอนาคต เกษตรกรคาดหวังว่า รัฐบาลจะช่วยปลดหนี้ให้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้คือ การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินนั้นจะต้องกระตุ้น และจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้ชุมชนเกิดความตระหนัก ต้องการที่จะแก้ไขปัญหของตนเองอย่างแท้จริง มีการทบทวน วิเคราะห์ตนเอง และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญห พร้อมทั้งต้องศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและบริบทชุมชน เพื่อทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบทบาทของวิทยากรในการกระตุ้นให้ชุมชนมีความตระหนัก และหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินของตนเองอย่างมีส่วนร่วม

Thesis Title	Developmental Approach for Solving Debt Problem of Farmers at Pong Roo Village, Nakornchedee Sub-district, Pa Sang District, Lamphun Province	
Author	Miss Nipa Semmee	
M.S. (Agriculture)	Agricultural Extension	
Examining Committee	Asst. Prof. Dr. Wallratat Intaruccomporn	Chairman
	Lect. Samart Srijumngong	Member
	Asst. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Member
	Assoc. Prof. Katin Srimongkol	Member

Abstract

The objective of this research was to study the debt situation and process of becoming in-debt, to study factors contributing to being in-debt, and to study the solutions of the farmers' debt problems in the past and the future. This research employed participatory action research. The data were collected through documentary data from the concerned agencies, organizing forum to analyze the community, focus-group discussion, formal and informal interviews, participant observation and fields notes.

From research findings, it was found that 120 households of farmers in Ban Pong Roo, the land-reform area, had an average debt 200,000 Baht. It started when the farmers decided to participate in the program of growing mango tree with the 57,000 Baht loan provided by Agriculture and Cooperative Bank. Other related factors included understanding about the program on the part of the officers and the farmers, the officers' management, thinking method

and belief concerning debt, and social context such as history, tradition, and leadership of the community.

The solution measures fell into two lines. The first one was that of the period of land reform (1983-2000) in which the farmer started to have debt. Most solutions dealt with development and career promotion, saving group set up, and land selling. The second one was since then to the present (2000-2002) in which outsiders entered the community to encourage and to introduce group process activities to analyze, review, find the solution, and conclude common lessons. The farmers themselves organized farmers developing group for Ban Pong Roo and had regular meeting to develop their own community. They also organized saving group to set up rotating fund for the village, coordinated with the concerned agencies to solve the problems, negotiated with the Tambon Administrative Organization (TAO) for the redistribution of budget otherwise allocated mostly for road construction to the underground water well construction for agricultural purpose, and collectively set up the condition for allocating and monitoring economic-driving loan provided by the Ministry of Interiors through TAO. The approach of debt problem solving in the future, the farmers had expected the government had drop the debt.

It was recommended that to solve the farmers' debt problems, the concerned agents should encourage and organize the community learning forum so that the farmers were aware of the problem and had a strong need to solve their own problem. They had to review and analyze themselves, and find the solution. It was important they had to study history, culture and context of the community to gain insight into the problem which should lead to appropriate solutions. For further research, one should study how to organize learning process and what should be the role of process-based facilitator to facilitate community to aware of debt as well as participatory develop approach to solve debt problem.